

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 81/2021
25.05.2022. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Добриле Страјина, председника већа, Гордане Комненић и Драгане Миросављевић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Дамир Перић, адвокат из ..., против туженог Града Новог Сада, чији је законски заступник Правобранилаштво града Новог Сада, ради исплате, одлучујући о ревизијама странака изјављеним против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1985/20 од 08.10.2020. године, у седници одржаној 25.05.2022. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ, као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1985/20 од 08.10.2020. године, става првог изреке у делу у коме је потврђена пресуда Вишег суда у Новом Саду П 1552/17 од 16.05.2019. године у ставу трећем изреке за исплату износа од 39.718.401,52 динара са каматом, у ставу четвртном изреке у делу у коме је тужени обавезан да о свом трошку изврши упис права својине Града Новог Сада на 15323/20587 дела кп. бр. .../... уписане у ЛН број ... КО ... и ставу петом изреке.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ, пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 1985/20 од 08.10.2020. године и пресуда Вишег суда у Новом Саду П 1552/17 од 16.05.2019. године у делу у коме је одбијен, као неоснован захтев тужиле за исплату износа преко досуђеног износа од 39.718.401,52 динара па до траженог износа од 51.980.521,24 динара, за износ од још 12.262.119,72 динара са каматом, тако што се обавезује тужени да тужилји на име накнаде исплати износ од још 12.262.119,72 динара са законском затезном каматом од 16.05.2019. године до исплате.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ, пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 1985/20 од 08.10.2020. године у ставу првом изреке у делу у ком је преиначена пресуда Вишег суда у Новом Саду П 1552/17 од 16.05.2019. године, тако што се одбија, као неоснована жалба туженог и потврђује пресуда Вишег суда у Новом Саду П 1552/17 од 16.05.2019. године у ставу шестом изреке у делу којим је обавезан тужени да о свом трошку изврши упис права својине на 4370/20587 дела (од 15323/20587 до 20053/20587 дела) кп. бр. .../... уписане у ЛН број ... КО

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиљи на име трошкова ревизијског поступка плати 285.000,00 динара.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Новом Саду П 1552/2017 од 16.05.2019. године, ставом првим изреке, одбијен је приговор апсолутне ненадлежности. Ставом другим изреке, одлучено је да се примарни захтев делимично усвоји. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиљи исплати 39.718.401,52 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате, док се са захтевом за исплату преко досуђеног износа од 39.718.401,52 динара па до траженог износа од 51.980.521,24 динара захтев одбијен. Ставом четвртим изреке, обавезан је тужени да у року од 15 дана од дана правноснажности пресуде о свом трошку изврши упис права власништва – упис јавне својине Града Новог Сада на 20053/20587 дела к.п. бр. .../... укупне површине 55 а 49 м2 која је уписана у лист непокретност број ... КО ..., а што је тужиља дужна признати и трпети. Ставом петим изреке, обавезан је тужени да тужиљи на име трошкова поступка плати 591.200,00 динара са каматом од дана извршности до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1985/20 од 08.10.2020. године, ставом првим изреке, жалба туженог је одбијена, док је жалба тужиље делимично усвојена, а делимично одбијена и првостепена потврђена у делу у ком је тужени обавезан да тужиљи исплати 39.718.401,52 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате, у делу у коме је одбијен део захтева за исплату износа од досуђеног износа од 39.718.401,52 динара до траженог износа од 51.980.521,24 динара, у делу у коме је тужени обавезан да у року од 15 дана од дана правноснажности пресуде о свом трошку изврши уписа права својине Града Новог Сада на 15323/20587 дела к.п. бр. .../... која је уписана у лист непокретности број ... КО ..., што је тужиља дужна признати и трпети као и у делу у коме је обавезан да јој на име накнаде трошкова поступка исплати 591.200,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате, а преиначено у делу одлуке о главном захтеву у коме је тужени обавезан да о свом трошку изврши упис права својине на 4370/20587 дела (од 15323/20587 до 20053/20587 дела) к.п. бр. .../... уписано у лист непокретности број ... КО Ставом другим изреке, одбијени су захтеви странака за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, странке су благовремено изјавиле ревизије и то тужиља против одлуке у делу у коме је потврђена првостепена пресуд којом је одбијен део њеног захтева, а тужени против одлуке у делу коме је потврђена првостепена пресуда за исплату износ од 39.718.401,52 динара, због погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку – ЗПП („Службени гласник РС“, бр. 72/11...18/20), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужиље основана, а ревизија туженог неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности. Указивање туженог на битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. ЗПП учињене пред другостепеним судом је неоновано, јер у поступку пред

другостепеним судом није дошло до пропуста у примени или до погрешне примене које од одредаба Закона о парничном поступку.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља и ББ су сувласници парцеле број .../... уписане у лист непокретности број ... КО ..., с тим што је тужиља сувласник са уделом од 20.053/20587 дела, а ББ са уделом од 534/20587 дела. Наведена парцела је имала укупну површину 55 а 49 м², а сувласнички удео тужиље одговара реалној површини од 54 а 05 м². Према Плану детаљне регулације Адица у Новом Саду („Службени лист Града Новог Сада“, број 5/08) и према Плану генералне регулације простора за породично становање у западном делу Града Новог Сада („Службени лист Града Новог Сада“, број 34/17), ова парцела је намењена за јавну саобраћајну површину у Улици Љубице Раваси. Она је у природи својим највећим делом ушла у састав пута, односно јавне површине у наведеној улици и то у укупној површини од 42 а 40 м², за асвалтни коловоз се користи 10 а 59 м², као зелена површина 29 а 35 м², као бехатон и бетонске стазе 2 а 30 м², а као подземни објекат (канализациона црпна станица) 16 м². Део парцеле број .../... који је ушао у састав пута у Улици Љубе Раваси користи неограничени број лица као саобраћајну површину и тужиља иако је сувласник исте, није у могућности да је користи за било коју намену осим да и она пролази преко ње. Преко предметне парцеле прелазе канализациона, електроенергетска, телекомуникациона, водоводна и гасоводна мрежа. Тужени није никада спровео поступак експропријације наведене парцеле, нити је тужиљи исплатио било какву накнаду за њу. Тржишна вредност предметне парцеле је 9.617,00 динара / м². Имајући у виду да се као јавна површина користи укупно 42 а 40 м², тржишна вредност тог дела парцеле износи 40.776.080,00 динара. Сразмерна вредност сувласничког удела тужиље на делу парцеле која је јавна површина износи 39.718.410,52 динара. Преостали део ове парцеле у укупној површини од 13 а 09 м² власници околних парцела су припојили својим парцелама и користе га као своје двориште. Тужиља и ББ су сувласници и неких околних парцела којима су фактички припојени делови парцеле број .../... и то парцела број .../..., .../..., .../..., .../... и .../..., са истим сувласничким уделима као и на парцели број .../... . Од укупне површине од 13 а 09 м² који припада парцели број .../..., а која је фактички припојена околним парцелама, парцели број .../... је припојена површина од 01 а 03 м², парцели .../... површина од 01 а 07 м², парцели број .../... површина од 13 м², парцели број .../... површина од 78 м², а парцели број .../... површине од 39 м².

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су делимично усвојили захтев тужиље и обавезали туженог да тужиљи исплати накнаду само за заузети део предметне парцеле, док су захтев за преостали износ одбили као неоснован.

По оцени Врховног касационог суда не може се прихватити као правилан закључак нижестепених судова да тужиља има право на накнаду само за заузети део предметне парцеле.

Чланом 58. став 1. Устава Републике Србије, прописано је да се јемчи мирно уживање својине и других имовинских права стечених на основу закона, а ставом 2. да право својине може бити одузето или ограничено само у јавном интересу утврђеном на основу закона, уз услов да је учињен уз накнаду која не може бити нижа од тржишне.

Право на имовину регулисано је чланом 1. Протокола 1. уз Европску конвенцију о људским правима. Основни циљ овог члана Конвенције јесте да заштити свако лице од незаконитог мешања државе у мирном уживању имовине. Оваква негативна обавеза укључује нпр. забрану незаконите експропријације или наносење штете имовини, као и планирање, ограничење или привремено одузимање имовине. Свако мешање јавне власти у право на мирно уживање имовине мора да буде законито, односно мора да има основ у домаћем праву који треба да буде доступан, довољно прецизан и предвидив. Такође, мешање у право на имовину мора да следи легитимни циљ. Оно је дозвољено само у јавном интересу, а контрола коришћења имовине се обавља у складу са општим интересом. Интереси појединца који су погођени мером којом се крши право на имовину треба да буду уравнотежени са интересима опште јавности. Мешање не сме да представља претеран или несразмеран терет за појединце. Потребно је да држава уведе и мере надзора које укључују и установљавање да ли је нека мера одговарајућа за постизање свог циља и да ли је сразмерна. Мешање у имовинска права од стране државе не мора да представља кршење Протокола 1. уз Конвенцију уколико постоји одговарајући јавни или општи интерес, и ако је лишавање имовине учињено под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Чланом 20. став 1. Закона о експропријацији („Службени гласник РС“, бр. 53 од 28. децембра 1995. године, 23 од 06. априла 2001. – СУС, 20 од 19. марта 2009, 55 од 25. јуна 2013. – УС, 106 од 28. децембра 2016.), прописано је да Влада може утврдити јавни интерес за експропријацију ако је експропријација непокретности неопходна за изградњу објеката у области: образовања, здравства, социјалне заштите, културе, водопривреде, спорта, саобраћајне, енергетске и комуналне инфраструктуре, објеката за потребе државних органа и органа територијалне аутономије и локалне самоуправе, објеката за потребе одбране земље, као и за изградњу станова којима се решавају стамбене потребе социјално угрожених лица, а ставом 4. да јавни интерес за експропријацију може да се утврди ако је, у складу са законом, донет одговарајући плански акт, а који законом није другачије одређено.

Чланом 53. став 1. Закона о планирању и изградњи („Службени гласник РС“, бр. 72/09...24/11), који је био на снази у време усвајања последњег планског акта туженог из 2012. године, прописано је да информација о локацији садржи податке о могућностима и ограничењима градње на катастарској парцели, односно на више катастарских парцела, на основу планског документа. Чланом 54. став 1. истог закона прописано је да се локацијска дозвола издаје решењем, за објекте за које се по овом закону издаје грађевинска дозвола, а садржи све услове и податке потребне за израду техничке документације, у складу са важећим планским документом. Чланом 135. став 1. тачка 1. истог закона прописано је да уз захтев за издавање грађевинске дозволе прилаже се локацијска дозвола.

По налажеу Врховног касационог суда, у овом спору нижестепени судови нису применили стандарде садржане у одлукама Европског суда за људска права (случај *Sporrong i dr. проти Шведске; Matos E Silva Lda i dr. против Португалије и Elija S. R. L.. против Италије*) у вези са повредом права из члана 1. Протокола број 1 уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода. У наведеним одлукама изражен је став да иако није дошло до *de facto* експропријације и лишења подносилаца представки и њихове имовине, доношењем аката јавне власти којима је утврђен јавни интерес за изградњу објеката дошло је до мешања – ограничења права подносилаца на мирно уживање имовине током дужег временског периода непривођења земљишта

намени, што има за последицу несигурност подносилаца у погледу тога шта ће бити са њиховом имовином.

Тужила је сувласник парцеле број .../... уписане у ЛН број ... КО ..., која је намењена за јавну саобраћајну површину у Улици Љубице Раваси. Наведена парцела је у природи својим највећим делом ушла у састав пута, односно јавне површине у Улици Љубице Раваси. Постојање планског документа је услов да се утврди јавни интерес за експропријацију, што значи да се без постојања планског документа не може покренути поступак експропијације. Усвајање одређеног планског документа не значи да ће нужно доћи и до његове реализације, будући да он представља само услов за утврђивање јавног интереса, о коме одлуку доноси Влада. Пошто Влада утврди постојање јавног интереса и одреди корисника експропријације, који ће код надлежног органа локалне самоуправе поднети предлог за експропријацију, то тек по извршеној експропријацији, која подразумева доношење одговарајућег решења које је постало коначно и правноснажно, корисник експропријације стиче право да експроприсану непокретност користи за сврху ради које је експропријација извршена. У овом случају доношењем Плана детаљне регулације Адица у Новом Саду и Плана генералне регулације простора за породично становање у западном делу Града Новог Сада, којим је предметна парцела предвиђена за јавну саобраћајну површину у Улици Љубице Раваси и да је она у природи својим највећим делом ушла у састав те улице односно јавне површине, то следи да је тужила делимично лишена имовине, али то не значи да тужила нема право на накнаду за целу парцелу, јер доношењем Плана детаљне регулације Адица у Новом Саду и Плана генералне регулације простора за породично становање у западном делу Града Новог Сада дошло је до мешања односно до ограничења права тужиле на мирно уживање имовине, које је проистекло из мање могућности располагања имовином која није заузета. Стога мешање, у право тужиле на мирно уживање имовине доношењем напред наведених планова и непривођења земљишта намени је супротно члану 1. Протокола 1. уз Европску конвенцију, јер није била постигнута правична равнотежа између захтева општег интереса и заштите права на мирно уживање имовине, због тога што тужила због несигурности због положаја и непостојања делотворног правног средства трпи прекомерени терет. Ово посебно када се узме у обзир став Европског суда за људска права изражен у напред наведеним одлукама, а који се односи на ограничење права на мирно уживање имовине услед смањене могућности располагања земљиштем, због непривођења намени, што утиче на саму суштину права својине, услед чега је право власника постало несигурно, што представља напред наведену повреду права на мирно уживање имовине из члана 1. Протокола број 1. уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода.

У конкретном случају, спорно земљиште је планским актом одређено за улицу и саобраћајницу коју користи неограничен број лица за јавни саобраћај и у природи већим делом јесте улица која има свој назив. На тај начин извршена је „фактичка експропријација“, која настаје када се на земљишту граде путеви, инфраструктурни и други објекти у јавном интересу, иако не постоји решење о експропријацији, односно изузимању земљишта. Тужила је фактички лишена права својине предметне парцеле, са свим атрибутима из члана 3. Закона о основама својинскоправних односа и није дужна да трпи штетне последице зато што надлежни орган није спровео управни поступак и донео решење о експропријацији (о изузимању из поседа) које би било основ за исплату новчане накнаде, са којих разлога је тужени обвезник исплате накнаде за целу парцелу, а не само за део парцеле који је фактички заузет, јер се део

спорне парцеле на којој је тужила сувласник користи као улица, добро у општој употреби и јавној својини, на којем тужени има право својине у складу са чланом 10. став 10. Закона о јавној својини. Висина ове накнаде, која тужили припада на основу члана 1. Протокола 1. уз Европску конвенцију и на основу члана 58. Устава Републике Србије одређена је према тржишној вредности земљишта, према налазу и мишљењу сидског вештака и она износи 51.980.521,24 динара, са којих разлога су нижестепене пресуде потврђене у делу у коме је обавезан тужени да исплати тужили 39.718.401,52 динара са каматом и у делу у коме је тужени обавезан да о свом трошку изврши упис права својине Града Новог Сада на 15323/20587 дела кп. бр. .../... која је уписана у ЛН број ... КО ... и са којих разлога је одбијена, као неоснована ревизија туженог, а прихваћена ревизија тужиле и нижестепене одлуке преиначене у делу у коме је одбијен, као неоснован захтев тужиле за исплату износа од још 12.262.119,72 динара и преиначена другостепена одлука и обавезан тужени да о свом трошку изврши упис права својине на 4370/20587 дела (од 15323/20587 до 20053/20587 дела) кп. бр. .../... уписану у ЛН број ... КО

Са напред наведених разлога, применом члана чл. 414. и 416. ЗПП одлучено је као у ставу првом, другом и трећем изреке.

Потврђена је одлука о трошковима поступка, с обзиром и да након делимичног преиначења нижестепених одлука трошкови остају исти, а тужили су досуђени трошкови ревизијског поступка и то за састав ревизије од стране адвоката у износу од 90.000,00 динара, судску таксу на ревизију у износу од 97.500,00 динара и на ревизијску одлуку у износу од 97.500,00 динара, а у складу са важећом Адвокатском тарифом и Таксеном тарифом из Закона о судским таксама, све ово применом члана 153, 154. и 165. ЗПП.

**Председник већа – судија
Добрила Страјина, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић